

ABD-Endonezya Büyük Savunma İşbirliği Ortaklığı

Soru:

13 Nisan 2026 tarihinde ABD Savaş Bakanı ve Endonezya Savunma Bakanı, ABD ile Endonezya arasında "Büyük Savunma İşbirliği Ortaklığı" (Major Defense Cooperation Partnership - MDCP) kurulduğunu duyurdular. Bundan kısa bir süre önce ABD Savaş Bakanlığı'ndan sızdırılan gizli bir belgede, Amerikan uçaklarına Endonezya hava sahasında geniş çaplı uçuş izni verildiği yer almıştı... Peki bu anlaşmanın içeriği ve yansımaları nelerdir? Endonezya-ABD ilişkilerini ve aynı zamanda Çin ile olan ilişkileri nasıl etkileyecek?

Cevap:

Bu konunun netleşmesi için aşağıdaki hususlara bir göz atılması gerekiyor:

1- 13 Nisan 2026 tarihli ortak bildiriye şu ifadeler yer almıştır: "ABD Savaş Bakanı ve Endonezya Savunma Bakanı, ABD ile Endonezya arasında "Büyük Savunma İşbirliği Ortaklığı" (Major Defense Cooperation Partnership - MDCP) kurulduğunu duyurdu. Bu ortaklık, ABD ile Endonezya arasındaki ikili savunma ilişkilerinin gücünü ve potansiyelini ortaya koyuyor. MDCP ayrıca ikili savunma işbirliğini güçlendirmek için yönlendirici bir çerçeve olmayı hedefliyor. Bu duyuru ile birlikte iki ülke, Hint-Pasifik bölgesinde barış ve istikrarı koruma konusundaki ortak yükümlülüklerine bir kez daha vurgu yapmışlardır ... MDCP, karşılıklı saygı ve ulusal egemenlik ilkeleri temelinde yürütülecek üç temel eksen üzerine oturtulmuştur: Birincisi: Askeri modernizasyon ve kapasitenin geliştirilmesi. İkincisi: Profesyonel askeri eğitim ve öğretim. Üçüncüsü: Askeri tatbikatlar ve operasyonel işbirliği."

2- Ortak bildirin yayımlanmasından iki gün önce, 12 Nisan 2026 tarihinde Hindistan merkezli Sunday Guardian gazetesi web sitesinde şu çarpıcı bilgilere yer vermiştir: "ABD Savaş Bakanlığı'na ait gizli bir belgede; Endonezya Cumhurbaşkanı Prabowo Subianto ile Başkan Donald Trump arasında Şubat ayında Washington'da gerçekleşen görüşmenin ardından, Amerikan askeri uçaklarının Endonezya hava sahasını kullanmasına izin veren bir plan hazırlandığı yer aldı. Bu durum, ABD'nin Hint-Pasifik bölgesindeki operasyonel erişimini genişletme yolunda önemli bir adım attığı anlamına geliyor. Prabowo, Barış Kurulu Zirvesi'ne (Board of Peace Summit) katılmak üzere 18-20 Şubat 2026 tarihlerinde Washington'u ziyaret etti. Gizli bir ABD belgesinde yer alan detaylara göre Prabowo, bu ziyaret sırasında Trump ile yaptığı ikili görüşmede, Amerikan uçaklarına Endonezya hava sahasında geniş çaplı uçuş izni verilmesini öngören bir öneriyi onayladı." (12.04.2026 Sunday Guardian)

3- Gizli belgeye atıfta bulunan gazetede ayrıca şu ifadeler yer almıştır: "Bu taahhüdü hayata geçirmek amacıyla, ABD Savaş Bakanlığı, 26 Şubat'ta Endonezya Savunma Bakanlığı'na 'Amerikan Uçuşlarına İşlerlik Kazandırılması' başlıklı bir belge ilettili. Söz konusu belge; Endonezya'nın, beklenmedik durum operasyonları, krize müdahale görevleri ve iki taraf arasında kararlaştırılan askeri tatbikatları gerçekleştirmek üzere Endonezya hava sahasının Amerikan askeri uçakları tarafından kullanılmasına izin vermesini öngören resmi bir mutabakat önermektedir." Belgede ayrıca "Amerikan uçaklarının, geçiş yapacaklarına dair bildirimde bulunduktan hemen sonra, ABD tarafından daha sonra bu uygulamanın iptal edildiği bildirilene kadar doğrudan geçiş yapabilecekleri." belirtilmektedir."

4- Ayrıca burada doğudan batıya 5.000 kilometreden fazla uzanan, Hint ve Pasifik Okyanusları arasındaki hayati hava koridorlarından geçen uçsuz bucaksız Endonezya takımadalarıyla ilgili bir diğer önemli husus daha bulunmaktadır. Bu erişimi Washington için stratejik açıdan değerli kılan da işte tam olarak budur. Zira Endonezya'nın tüm hava sahası aynı statüde değildir. BM Deniz

Hukuku Sözleşmesi'nin (UNCLOS) 53. maddesi uyarınca, belirlenmiş olan 'Takımada Deniz Yolları' (ALKI) –yani Sunda Boğazı koridoru, Lombok-Makassar Boğazı koridoru ve Aru Denizi koridoru– gemiler ve uçaklar için tanımlanmış geçiş hakları barındırmaktadır ve Endonezya bu hakları askıya alamaz. Ancak bu koridorlar Kuzey'den Güney'e uzanmaktadır. Guam, Filipinler, Avustralya veya Diego Garcia'yı birbirine bağlayan Amerikan operasyonel rotaları ise genellikle doğudan batıya doğru uzanmaktadır. Bu rotalar, 2002 tarihli 37 sayılı Endonezya Kanunu'na göre henüz Endonezya tarafından belirlenmiş herhangi bir takımada koridorunun parçası olmayan hava sahası üzerinden geçmektedir. **İşte bu anlaşmanın tehlikesi tam da burada yatmaktadır!! Zira bu anlaşma, ABD'nin öteden beri büyük ilgi duyduğu doğu-batı yönlü geçişlere erişim hakkı tanımaktadır. Nitekim ABD Dışişleri Bakanlığı, 2014 yılında yayımladığı "Denizlerin Sınırları" başlıklı raporunda bu tür geçişlerin uluslararası hukuk gereği açık olması gerektiğini ifade etmiştir.**

5- Kaldı ki "krizlere müdahale" kavramı, ucu açık ve muğlak bir terimdir, insani yardımları yahut saldırı paketlerini kapsayacak kadar geniştir. Aynı şekilde "acil durum operasyonları" da afet yardımı koordinasyonundan Güney Çin Denizi'nde ya da ötesinde yürütülen askerî operasyonlara kadar her anlama gelebilir.

Dolayısıyla kapsamlı erişim veya kapsamlı geçiş sistemine göre Endonezya'nın, her bir uçuşu tek tek ele alarak bu operasyonlar arasında etkin bir şekilde ayırım yapması mümkün değildir. Eğer bir ABD uçağı üçüncü bir ülkeye askerî operasyon düzenlemek için Endonezya hava sahasını kullanmak isterse, Cakarta'nın bunu isteyip istemediğine ya da önceden bilgilendirilip bilgilendirilmediğine bakılmaksızın Endonezya fiilen bu operasyonda bir aracı konumuna düşecektir. O üçüncü ülke, Endonezya'nın imzaladığı niyet anlaşmasının maddelerinde yer alan teknik detaylara pek itibar etmeyerek, Endonezya topraklarını Amerikan kuvvetlerinin doğrudan bir geçiş güzergahı olarak değerlendirecektir.

6- Çin'in bu gizli belgeye ve Amerika Birleşik Devletleri ile Endonezya arasındaki savunma işbirliği anlaşmasına yönelik tutumuna gelince; Çin Halk Kurtuluş Ordusu'na bağlı ulusal bir yayın organı olan Global Times, X hesabında şu bilgileri paylaşmıştır: "17 Nisan 2026 Cuma günü Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Guo Jiakun'dan, Endonezya'nın ABD ordusuna hava sahasına erişim izni vermesi teklifini değerlendirmesi ve Washington ile Cakarta arasındaki askerî ilişkiler hakkında yorum yapması istendiğinde " Güneydoğu Asya Uluslar Birliği Tüzüğü (ASEAN) ve Güneydoğu Asya Dostluk ve İşbirliği Sözleşmesi'nin, üye devletlerin bölgesel barış, güvenlik ve refahı güçlendirme sorumluluğunu paylaştığını ve "kendi topraklarının kullanımı da dâhil olmak üzere" üye devletlerin egemenliğini ve toprak bütünlüğünü tehdit eden hiçbir politika veya faaliyete katılmayacaklarını açıkça hükme bağladığını." ifade etti. Guo ayrıca "Savunma ve güvenlik alanındaki iş birliğinin, herhangi bir üçüncü tarafın çıkarlarını hedef almaması veya zarar vermemesi ve bölgesel barış ile istikrarı zedelememesi gerektiğine güçlü bir şekilde inandıklarını" belirtti.

7- Hint-Pasifik bölgesinde; Japonya, Güney Kore, Filipinler, Tayland ve Avustralya'nın Amerika Birleşik Devletleri ile karşılıklı savunma anlaşmaları bulunmaktadır. Bu, ABD'nin, herhangi bir saldırıya uğraması durumunda ilgili ortağını savunmakla yükümlü olduğu anlamına gelmektedir. Diğer yandan Singapur da bir savunma antlaşması uyarınca ABD'nin müttefiki olmasa da Güneydoğu Asya bölgesinde Washington'un en yakın güvenlik ortaklarından biri olmaya devam etmektedir. 2005 tarihli Stratejik Çerçeve Anlaşması uyarınca ABD, Singapur'u Güvenlik İşbirliği'nin en önemli ortağı olarak tanımıştır. Ardından Singapur ile ABD, 2015 yılında biyogüvenlik, siber savunma, insani yardım, afet yardımı ve stratejik iletişim gibi alanlarda iş birliğini belirlemek amacıyla Geliştirilmiş Savunma İş Birliği Anlaşması imzalamışlardır. (20.04.2026

8- Büyük Savunma İş Birliği Anlaşması'nın (MDCP) içeriği incelenip detaylıca analiz edildiğinde anlaşmanın şu hususları barındırdığı görülecektir:

A- Bu anlaşma, Amerika'nın denizcilik alanına daha fazla nüfuz etmesine ve Malakka Boğazı üzerindeki kontrolünü daha da artırmasına zemin hazırlamaktadır. Malakka boğazı, Endonezya ile özellikle Malezya ve Singapur gibi komşu ülkeler arasında son derece önemli bir deniz geçididir. Bu da küresel ticaret ve enerji taşımacılığı için en kritik geçiş güzergahından biri olan Malakka Boğazı üzerindeki Amerikan etkisinin artacağı anlamına gelmektedir. Malakka Boğazı, aynı zamanda Çin, Japonya ve Güney Kore enerjisinin can damarıdır. Bilindiği üzere, Çin'in ham petrol ve gaz ithalatının çok büyük bir kısmı Endonezya, Malezya ve Singapur arasında yer alan bu dar koridordan geçmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin son zamanlarda bu stratejik boşluğu doldurmak için hamlelerini hızlandırdığı görülmektedir ve bunun Donald Trump döneminde gerçekleşmesi asla bir tesadüf değildir.

B- Bu anlaşma, Endonezya'da başta savaş gemileri olmak üzere ABD askeri araçlarının kapsamlı onarımı, bakımı ve yenilenmesi için tesisler tahsis edilmesine, hatta inşa edilmesine zemin hazırlamaktadır. Nitekim MDCP anlaşmasına ilişkin yapılan ortak açıklamada, operasyonel hazırlığı artırmak amacıyla bakım, onarım ve yenileme alanlarında iş birliği yapılacağı açıkça belirtilmiştir. ABD'nin daha önce Kuzey Sulawesi'deki Bitung bölgesinde, savaş gemilerinin bakım ve onarımı için böylesi bir deniz üssü kurmaya ilgi duyduğunu da unutmamak gerekir.

C- Anlaşma, her bir uçuş/durum için ayrı ayrı izin verilmesi yerine, bildirim esasına dayalı bir sistemi yerleştirmekte ve bu da ABD askeri kuvvetlerinin hareketliliği üzerindeki prosedürel kısıtlamaları önemli ölçüde azaltmaktadır. Anlaşma ayrıca; ABD Pasifik Hava Kuvvetleri ile Endonezya Hava Operasyon Merkezleri arasında doğrudan bir kırmızı hat kurulmasını ve buna paralel diplomatik ve askeri iletişim kanallarının oluşturulmasını öngörmektedir. Her bir uçuş için ayrı ayrı izin almak yerine sadece bildirim esasına dayalı bu sistem, Amerikan askeri uçaklarının Endonezya hava sahasından hızlı ve engelsiz bir şekilde geçmesine olanak tanımaktadır. Bu durum, Amerikan uçaklarının Avustralya'nın Darwin kentindeki üssünden kalkıp Endonezya hava sahası üzerinden Çin ve Tayvan'a, oradan Filipinler'e ve ardından Japonya'ya ulaşması açısından son derece büyük bir önem arz etmektedir!

D- Bu anlaşma, 2026 yılı içerisinde Endonezya ile Amerika arasındaki ilişkilerde yaşanan birtakım gelişmelere de işaret etmektedir. Bu gelişmelerden bazıları şunlardır:

Birincisi: Endonezya'nın, Trump liderliğindeki ABD tarafından yürütülen Barış Kurulu'na katılımı: "Endonezya, Gazze'deki sözde barış görevi için 8 bin askerin hazır olduğunu duyurdu... Böylece Endonezya, Trump'ın Gazze için başlattığı Barış Kurulu girişimine resmî olarak asker göndermeyi taahhüt eden ilk ülke oldu. İki yıl süren yıkıcı savaşın ardından geçen 10 Ekim'den bu yana "İsrail" ile Hamas arasında imzalanan ateşkesin sürdüğü ifade ediliyor." (16.02.2026 Russia Today)

İkincisi: Aynı ay içerisinde ABD ile Endonezya arasında karşılıklı ticaret anlaşması imzalandı: "Endonezya ve ABD, Endonezya mallarına uygulanan Amerikan gümrük vergilerini %32'den %19'a düşürmeyi amaçlayan bir ticaret anlaşması imzaladı. Cakarta, başta en önemli ihracat kalemi olan palmiye yağı olmak üzere çeşitli ürünler için gümrük muafiyeti elde etti. Endonezya Ekonomi Bakanı Airlangga Hartarto ile Amerikan Ticaret Temsilcisi Jamieson Greer, aylarca süren müzakerelerin ardından Washington'da anlaşma imzaladılar. Buna karşılık Endonezya da tüm sektörlerde çoğu Amerikan ürünlerine uygulanan gümrük engellerini kaldıracak... Cakarta ayrıca, Amerikan ticari çıkarlarına zarar veren yabancı şirketlere karşı önlemler almayı ve kritik madenler ile enerji kaynaklarında Amerikan yatırımlarını kolaylaştırmayı, nadir toprak elementleri sektörünün geliştirilmesini hızlandırmak için ABD şirketleriyle iş birliği yapmayı da kabul etti... Endonezya Cumhurbaşkanı Prabowo Subianto, anlaşmayı tamamlamak ve ABD-Endonezya Barış Kurulu liderlerinin ilk toplantısına katılmak üzere Washington'a gitti. Burada Başkan Trump ile

“(ABD-Endonezya İttifakı İçin Yeni Bir Altın Çağa Doğru) Anlaşmanın Uygulanması” başlıklı bir belge imzaladı. Beyaz Saray, bu belgenin her iki ülke için ekonomik güvenliği ve büyüme pekiştireceğini belirtti. (20.02.2026 Şarku'1 Avsat)

Üçüncüsü: Hindistan merkezli Sunday Guardian gazetesi 12 Nisan 2026 tarihinde internet sitesinde şu bilgiyi paylaşmıştır: “ABD Savaş Bakanlığı’na ait gizli bir belge; Endonezya Cumhurbaşkanı Prabowo Subianto ile Başkan Donald Trump arasında Şubat ayında Washington’da gerçekleşen görüşmenin ardından, Amerikan askeri uçaklarına Endonezya hava sahasına erişim hakkı veren bir plan hazırlandığını ortaya çıkardı. Gizli bir Amerikan belgesinde yer alan bu detaylara göre söz konusu durum, ABD’nin Hint-Pasifik bölgesindeki operasyonel nüfuzunu genişletmesi açısından önemli bir adımı temsil etmektedir.” (12.04.2026 Sunday Guardian)

Dördüncüsü: Daha önce açıkladığımız MDCP (Büyük Savunma İşbirliği Ortaklığı) anlaşmasının imzalanması. 13 Nisan 2026 tarihli ortak bildiriye şu ifadeler yer verildi: “ABD Savaş Bakanı ve Endonezya Savunma Bakanı, ABD ile Endonezya arasında “Büyük Savunma İşbirliği Ortaklığı” (Major Defense Cooperation Partnership - MDCP) kurulduğunu duyurdu... MDCP üç temel eksene dayanmaktadır... (1) Askeri modernizasyon ve kapasiteni geliştirilmesi; (2) Profesyonel askeri eğitim ve öğretim; (3) Askeri tatbikatlar ve operasyonel işbirliği.

Bu dört madde, Endonezya ile Amerika arasındaki ilişkilerin gerçek vakiasını gözler önüne sermekte ve Siyasi Mefhumlar kitabının “Uzak Doğu Meselesi” bölümünde (s. 158-159/ Türkçe s.165.166) yer alan şu ifadeleri doğrulamaktadır: “Amerika, Hollanda’yı Endonezya’dan çıkarmayı başardıktan sonra onun yerine geçmeye çalışmasına rağmen Endonezyalılar, uzun yıllar ona direndiler ve diğer bir sömürgecinin girmesi için başka bir sömürgecinin çıkarılmasına karşı çıktılar. Bunun üzerine Amerika, Endonezya’nın önüne engeller koymaya, ona karşı devrimler yapmaya başladı... Bu sıkıştırmalardan dolayı Endonezya yöneticileri baskıya boyun eğip Amerikan kredilerini ve askeri yardımları kabul ettiler. Böylece Endonezya, Amerikan nüfuzu altına girdi ve Sukarno döneminden bu yana Amerika’nın tabilerinden biri sayılır... Böylece özellikle ordu ve ülke ekonomisi üzerindeki hakimiyeti olmak üzere Amerika, Endonezya’ya hâkim hale geldi ve bu durum bugüne kadar devam etti.” Yine mevcut Cumhurbaşkanı seçildikten sonra 11 Kasım 2024 tarihinde yayınladığımız soru-cevapta da şöyle demiştik: “Yukarıdaki bilgiler ışığında, 20 Mart 2024’te seçim zaferini açıklamasından 20 Ekim 2024’te göreve başlamasına ve sonrasına kadarki süreçte, yeni Endonezya Cumhurbaşkanı Prabowo’nun, seleflerinin izinden gittiği, hatta Amerika’ya daha da yakınlaştığı ve Endonezya’da hala Amerika nüfuzunun baskın olduğu görülmektedir!” İşte böylece Endonezya Amerika’nın nüfuzuna tabi bir devlet haline gelmiştir... Oysa Endonezya; konumu ve nüfusu bakımından büyük bir ülke olmakla birlikte, bundan da önemlisi o toprakları kuşatan yüce İslam sayesinde; Raşidi Hilafet’i kurarak hayatın her alanında İslam’ı uygulamak suretiyle, yeryüzünün dört bir yanına hayrı yayarak tüm dünyayı etkileyebilecek ve böylece Alemlerin Rabbinin büyük farzını yerine getirerek de O’nu razı edebilecek potansiyel ve güce sahiptir... Aksi takdirde Endonezya rejimi, Amerika’nın esiri ve onun emir ve yasaklarına göre hareket eden bir tabi devlet olarak kalmaya devam edecektir. Böylece hem dünyasını hem de ahiretini kaybedecektir ki bu, apaçık bir hüsrandır.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرَى لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ
“Şüphesiz ki bunda kalbi olan yahut hazır bulunup kulak veren kimseler için bir öğüt vardır.” [Kâf 37]